

Spółeczeństwo – Przestrzeń – Rodzina. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Piotrowi Kryczce, red. Małgorzata Szyszka, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009, ss. 439.

Prezentowana Księga Jubileuszowa została dedykowana zasłużonemu Profesorowi – dr hab. Piotrowi Kryczce – z okazji 50-lecia pracy naukowo-dydaktycznej w Instytucie Socjologii KUL i Jego 75 urodzin. Te szczególne rocznice skłoniły współpracowników, uczniów i przyjaciół Jubilata do przygotowania artykułów, które złożyły się na niniejszą książkę. Stanowi ona jednocześnie znakomitą okazję do zaprezentowania szerszemu gronu odbiorców sylwetki Profesora Piotra Kryczki, Jego dorobku naukowego, szerokiego pola zainteresowań i dociekań badawczych oraz aktywności społecznej i organizacyjnej.

Zebrane w książce artykuły (łącznie 28) zostały uporządkowane w tytułowych działach: „Spółeczeństwo”, „Przestrzeń”, „Rodzina”, uzupełnione o „Współczesne wyzwania”. Są to obszary związane ze sobą, wzajemnie się przenikające i zależne. Tak zaprezentowana tematyka podkreśla wagę poruszanych zagadnień i uzasadnia ich wybór.

Część pierwsza książki odnosi się do problematyki społeczeństwa i zagadnień z nim związanych. Porusza więc kwestie dotyczące socjologii jednostki, a mianowicie jaźni i polityki tożsamości (E. Hałas, *O niektórych kategoriach socjologii jednostki: jaźń i polityka tożsamości*), ważne dla analiz współczesnych przemian kulturowych, gdyż wskutek kontaktu międzykulturowego dochodzą do głosu różnice światopoglądowe i występuje brak konsensusu co do sposobu pojmowania natury ludzkiej. Pozostając w obszarze społeczeństwa i przemian kultury, analizowana jest rola nadziei i bez-nadziei w kryzysie współczesnej kultury (W. Świątkiewicz, *Kto ma nadzieję, żyje inaczej. Socjologiczne refleksje wokół nadziei w kulturze współczesnej*). Autor przedstawia kierunki i cechy przemian kultury z perspektywy socjologicznej.

Kolejne trzy artykuły podkreślają znaczenie godności osoby ludzkiej. K. Korab (*Godność osoby ludzkiej w perspektywie socjologicznej*) rozważa ją w kontekście jej braku w myśli socjologicznej. F. Mazurek (*Czy katolicka nauka społeczna może mieć znaczenie dla socjologów?*) analizuje wymiary godności osoby ludzkiej i praktyczne odniesienia katolickiej nauki społecznej. Natomiast S. Wójcik (*Indywidualizm czy personalizm – ludzkie wybory*) przenosi refleksję personalistyczną na grunt polityki, ze szczególnym wskazaniem na personalizm społeczny. Kontynuacją tej myśli jest artykuł A. Jabłońskiego (*Teoria demokracji w poszukiwaniu paradygmatu wolnego od paradoksów*), w którym autor rozpatruje paradoksy demokracji i zaznacza, iż nie powinna być ona wikłana w kwestie legitymizacji władzy państwowej.

Ostatnie dwa artykuły w tej części książki odnoszą się do dorastającej części społeczeństwa, a mianowicie młodzieży. R. Chrząstek (*Procesy indywidualizacji młodzieży w kontekście społeczeństwa ryzyka*) skupia się na zmianach w sposobie myślenia i funkcjonowania młodzieży w kontekście społeczeństwa ryzyka. Z kolei

J. Bielecka-Prus (*Floriana Znanięckiego model edukacji w społeczeństwie obywatelskim*) analizuje model oświaty i jego reformę w oparciu o myśli F. Znanięckiego.

Część druga książki, zatytułowana „Przestrzeń”, obejmuje zagadnienia dotyczące lokalności, rozwoju regionalnego, władzy samorządowej oraz przestrzeni przyrodniczej. Interesujący artykuł E. Kaltenberg-Kwiatkowskiej (*Sąsiedztwo. Badania inspirowane koncepcjami Piotra Kryczki*) przedstawia typologię sąsiedztwa i omawia tę problematykę na podstawie badań ogólnopolskich. Autorka konstatuje, że różne formy kontaktów sąsiedzkich istnieją w dalszym ciągu, choć mają ograniczony zasięg, zakres i są wyraźnie wybiórcze. Tematem kolejnych artykułów jest Lubelszczyzna. M. Miazga (*Lubelszczyzna – szkic do psychospołecznego portretu regionu*) skupia się na opiniach i ocenach mieszkańców oraz na stopniu ich zadowolenia z wybranych aspektów życia. Jest to o tyle cenny tekst, iż podejmuje problematykę z perspektywy psychospołecznej (oceny i deklaracje mieszkańców), a nie – jak większość – w oparciu o wskaźniki makroekonomiczne i makrospołeczne. Natomiast J. Zabielska (*Metropolia Lublin – szansa czy utopia*) analizuje możliwości i szanse Lublina na otrzymanie statusu metropolii. D. Wadowski (*Pamięć zbiorowa i mit jako czynniki lokalności*) podkreśla znaczenie pamięci zbiorowej w procesie budowania lokalności („małej ojczyzny”), a J. Szymczyk (*Elementy interakcji: media lokalne a władza samorządowa*) – znaczenie lokalnych mediów i ich rolę kontrolno-krytyczną wobec samorządowej władzy. Kończący tę część książki artykuł (E. Albińska, *Funkcjonowanie społeczeństwa w przestrzeni przyrodniczej*) traktuje o powiązaniach między społeczeństwem a przyrodą, o wzajemnym oddziaływaniu, w którym społeczeństwo jest elementem dominującym, a przyroda traktowana jest utylitarystycznie.

Wprowadzeniem do części „Rodzina” jest artykuł S. Kosińskiego (*Aleksandra Wóycickiego prekursorskie badania nad rodziną i ich lubelska kontynuacja*), w którym autor podkreśla dorobek lubelskich badaczy w studiach nad rodziną. J. Mariański (*Katolicki model małżeństwa i rodziny i jego akceptacja w świadomości Polaków*) omawia cechy charakterystyczne dla katolickiego modelu małżeństwa i rodziny na tle modelu laicko-liberalno-postmodernistycznego. Wskazuje również główne tendencje przemian w świadomości Polaków w odniesieniu do małżeństwa i rodziny w aspekcie moralnym. Z kolei L. Dyczewski na podstawie międzynarodowych badań próbuje nakreślić cechy dobrego małżeństwa. Okazuje się, że największe znaczenie dla młodzieży mają cechy osobowościowe decydujące o jakości więzi małżeńskiej, niedoceniana jest zaś więź kulturowa, co – zdaniem tego autora – jest poważnym problemem dzisiejszych małżeństw. O dylematach polskich rodzin pisze M. Szyszka (*Współczesna rodzina – polskie dylematy*). Autorka porusza takie zagadnienia, jak: zagrożenia demograficzne, dobrowolna bezdzietność, kohabitacja, życie w pojedynkę (*single life*), samotne rodzicielstwo (rodziny niepełne). Kolejne dwa artykuły poruszają problematykę wartości. R. Maciejewska (*Rodzina w systemie wartości ludności rolniczej*) pisze o przeobrażeniach w sferze wartości polskiej wsi, zaś M. Rewera (*Wartości w życiu młodzieży polskiej: kontynuacja czy zmiana?*) przedstawia przegląd badań odnośnie do preferencji aksjologicznych młodzieży polskiej. Zamykające tę część artykuły odnoszą się do czynników przemian modelu rodziny: aktywizacji zawodowej kobiet (D. Gizicka, *Praca zawodowa kobiety a jej miejsce w rodzinie*), roli mediów (B. Wiąckiewicz, *Wpływ mediów na procesy zmian modelu*

rodziny) oraz przeobrażeń więzi rodzinnych (J. Mróz, *Więzi rodzinne – istota, uwarunkowania, znaczenie, przeobrażenia*).

„Współczesne wyzwania” to ostatnia część książki, w której poruszone zostały problemy, z jakimi musi zmierzyć się społeczeństwo polskie: wizja demokracji (E. Balawejder, *Chrześcijańska demokracja: siła prawdy i rozumność polityki*), moralność sfery politycznej (M. Chodkowska, *Moralność sfery politycznej w ocenach studentów politologii*), kwestia ubóstwa (P. Rydzewski, *Ubóstwo w Polsce w latach 1992-2005*), służba społeczna i etos zawodowy (T. Zbyrad, *Wymagania etyczne zawodu pracownika socjalnego*), hazard (A. Szkoła, *Hazard jako problem społeczny*) oraz społeczne oczekiwania wobec dzieci (J. Szulich-Kałuża, *Kreowanie roli społecznej dziecka w przestrzeni medialnej*).

Książka będzie interesującą pozycją dla wszystkich tych osób, którym nieobce są kwestie związane z rodziną, sąsiedztwem i lokalnością oraz szerszym wymiarem – społeczeństwem. Niewątpliwie czytelnik znajdzie w niej wiele inspirujących przemyśleń. Poruszana problematyka wpisuje się w obecny dyskurs nad różnorodnymi problemami społecznymi i choć nie wyczerpuje obszarów analizy, to zdecydowanie ją wzbogaca.

*Dr Małgorzata Szyszka
Katedra Socjologii Rodziny i Wychowania
Instytutu Socjologii KUL*

Małgorzata Szyszka, *Polityka rodzinna w Polsce 1990-2004*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2008, ss. 322.

Rodzina jest częścią składową społeczeństwa a polityka rodzinna to część składowa polityki społecznej. Wzajemna relacja pomiędzy rodziną a społeczeństwem jest bardzo istotna zarówno z perspektywy rodziny, jak i z perspektywy społeczeństwa. Jest to niewątpliwie zależność dwustronna. Stabilna rodzina to stabilne społeczeństwo. Z drugiej strony właściwe wsparcie rodziny ze strony społeczeństwa, a co za tym idzie państwa polega na jej umocnieniu w zdrowym funkcjonowaniu. Pewną oczywistością jest stwierdzenie faktu, iż polityka społeczna, a w szczególności rodzinna, powinna być jednym z priorytetów współczesnych państw, w tym również Polski.

Obserwując przemiany, jakie zachodzą w naszym kraju od roku 1989 nasuwa się pytanie, czy w Polsce istnieje polityka rodzinna. A jeśli tak, to jaki ma zakres i jakimi zasadami się kieruje.